

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 23.04.2024
Sayı : 452

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İş Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

Murat EMİR
Ankara Milletvekili
Grup Başkanvekili

Gökhan GÜNAYDIN
İstanbul Milletvekili
Grup Başkanvekili

Ali Mahir BAŞARIR
Mersin Milletvekili
Grup Başkanvekili

GENEL GEREKÇE

Ülkemizde çalışanların büyük bir kısmını oluşturan asgari ücretli işçiler ile yıllarca çalıştıktan sonra emekli olmaya hak kazanan vatandaşlarımızın büyük bir çoğunluğu, ülkenin kötü ekonomik koşulları yüzünden ne yazık ki insanca yaşamalarını sağlayacak bir aylık veya gelir almaktan oldukça uzaktırlar. Artık, bırakınız insanca yaşama koşullarını, asgari ihtiyaçlarını bile karşılayamaz hale gelmişlerdir.

AKP'nin uyguladığı yanlış ekonomi politikaları nedeniyle gelir dağılımında ücretliler ve bağımlı sınıflar aleyhine bozulma yaşanmaktadır. Özellikle "Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" adı altındaki ucube sistemin hayata geçmesinden sonra gelir dağılımındaki adaletsizlik giderek artmış, pandemi sonrasında da dünyada eşi benzeri görülmeyen beceriksiz ekonomi politikası nedeniyle de toplumdaki bağımlı sınıflar hızla yoksullaşmıştır.

Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik krizden etkilenen ve yoksullaşan toplumsal grupların başında ücretliler, küçük esnaf ve emekli vatandaşlarımız gelmektedir.

Yaklaşık 8 milyon düzeyinde olan asgari ücretle çalışan işçilerin ücretleri, yüksek enflasyon karşısında her geçen gün erimektedir. TÜİK'in eksik hesapladığı enflasyon oranları esas alınarak yapılan zamlar, gerçek enflasyonun aylıklarda yarattığı aşınmayı karşılamaktan uzak kalmaktadır. Bu yüksek enflasyon ortamında asgari ücretin yılda sadece bir kez belirlenmesi işçilerin satınalma güçlerinde büyük bir erimeye yol açmaktadır. TÜİK verilerine göre 2024 yılının ilk üç aylık kısmında fiyatlar yüzde 15,06 oranında artmış asgari ücret aynı kalmıştır.

Merkez Bankasının tahminine göre de enflasyon yıl sonunda en iyi olasılıkla yüzde 36 düzeyinde olacaktır. Gerçekte ise yıllık enflasyonun 2024 sonunda yüzde 50'lerin üzerine olacağı açıktır. Mevcut durumda asgari ücretin satınalma gücü yarı yarıya azaldıktan sonra yeni asgari ücret belirlenecektir.

Yürürlükteki asgari ücret belirlendiğinde 14 bin 431 lira olan Türk-İş Konfederasyonunun hesapladığı açlık sınırı Mart 2024'te 16 bin 793 liraya, 18 bin 796 lira olan bekar bir işçinin yaşama maliyeti ise 21 bin 831 liraya yükselmiştir. Her geçen aylarda da bu rakamlar yükselmeye devam edecek, çalışanların açlık ve yoksulluk sınırı ile yaşam maliyetinin çok altında bir gelire yaşamak zorunda kalmasına neden

olacaktır. Devletin asli görevi, uygulanan yanlış ekonomi politikalarının yükünü işgücü maliyetlerini düşürme adına ücretli çalışanlara yüklemek yerine onları korumak olmalıdır. Ne yazık ki ekonomik krize çözüm, ücretli çalışanlarla birlikte toplumdaki diğer düşük gelirli kesimlerin satınalma güçlerini düşürerek talebi kısma gibi neo-liberal bir eksen üzerinden aranmaktadır.

Benzer şekilde aylıkları gerçek, enflasyon karşısında değersizleşen, emeklilerimiz temel ihtiyaçlarını karşılamakta bile zorlanmaktadırlar. Bu nedenle emeklilerimiz genel ekonomik sorunlarının yanı sıra toplumsal hayata katılamamaktan kaynaklanan sosyal ve gelir eksikliğinden kaynaklanan psikolojik sorunlarla da baş etmeye çalışmaktadır.

Emekli, dul ve yetim yurttaşlarımızın büyük bir bölümü asgari ücretin altında aylık almaktadır. Daha büyük bir çoğunluğunun aylıkları ise açlık sınırının altında kalmaktadır. Emekli vatandaşlarımızın tamamına yakını da yoksulluk sınırı altında gelire sahiplerdir. Bu sayısal veriler, Türkiye’de emeklilerin insanca bir yaşam sürmek için yeterli gelire sahip olmadığını ve sosyal güvenlik haklarının ne yazık ki hayata geçirilemediğini göstermektedir.

2024 yılı başında emekli aylıklarına yapılan zam ve en düşük emekli aylığının 10 bin liraya çıkarılması, emeklilerin satınalma gücündeki düşüşü karşılamadığı gibi, yaklaşık 16 milyon emekli insanlık dışı bir durumla karşı karşıya bırakmıştır. Emekli aylıklarına yılbaşında yapılan artışlar yüksek enflasyon karşısında da hızla erimiştir.

Özellikle AKP tarafından sosyal güvenlik sisteminde sözde reform adı altında aylığa esas kazancın belirlenmesi ile aylık bağlama oranlarının 2008 yılında düşürülmesi ve emekli aylık bağlama sisteminde emekli aylığı ile en düşük memur aylığı arasındaki bağın koparılması nedeniyle 10 bin lira gibi bir emeklilik aylığına mahkûm edilen milyonlarca emekli, ne yazık ki bırakınız insanca yaşam koşullarını, açlık sınırının çok çok altında sadece yaşamaya çabalar hale getirilmiştir.

Anayasanın 2’nci maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti “sosyal bir hukuk devletidir”. 60’ıncı maddesinde de “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar” denilerek sosyal güvenlik hakkı Anayasal güvence altına alınmıştır.

Emeklilerin düşük emekli aylıklarıyla yarı aç yarı tok yaşamaya çalıştığı ülkemizde, emekli yurttaşlarımızın onurlu bir yaşam sürdürebilmeleri için gerekli iyileştirmelerin bir an önce yapılması devletin sorumluluğu ve yükümlülüğüdür.

Yaşlı yoksulluğunun önüne geçilmesi ve hâlihazırdaki düşük emekli aylıklarının yarattığı ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunların çözümü için çeşitli sosyal politikalar oluşturularak bu durumun oluşmasının temelindeki etmenler belirlenmeli ve bir an önce düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Diğer yandan, yaşanan ekonomik krizden çok fazla etkilenen bir diğer kesim ise küçük esnafıdır. Özellikle sadece kendi çalışan veya yanında bir ila üç işçi çalıştıran esnafımız, kriz nedeniyle artan maliyetleri karşılayamadığı gibi çalıştırdığı işçilerin ücretlerini bile ödeyemez hale düşmüştür. Krizin faturasını bütün ağırlığıyla hisseden küçük esnafımızın, teşvik, destek ve hibe krediler yoluyla desteklenmesi gerekir. Ne yazık ki halktan kopmuş olan iktidarın neo-liberal ekonomi politikaları uygulamadaki ısrar ve inadı yüzünden esnaf kepenk kapatmaya başlamıştır. Birçok Avrupa ülkesi, bu tür küçük esnafın varlığını korumak ve geliştirmek adına destek ve teşvik mekanizmalarını hayata geçirirken ülkemizde istihdama destek sağlayan küçük esnafımız Devlet desteğinden yoksun bırakılmıştır.

Düşük gelirli kesimlerin krize karşı korunması ve satınalma güçlerinin iktidarın uyguladığı yanlış ekonomi politikalarının bir sonucu olan yüksek enflasyon karşısında korunması amacıyla, bu alana hızla müdahale edilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir.

Bu çerçevede, kanun teklifimiz ile asgari ücretle çalışan işçilerimizin asgari ücretin en azından satınalma gücünün korunması için üçer aylık dönemlerde gerçekleşen enflasyon oranında artırılması, en düşük emekli aylığının belirlenmesinde asgari ücretle ilişki kurularak en düşük emekli aylığının asgari ücret düzeyine çıkarılması ile küçük esnafımızın üzerindeki vergi ve sigorta prim yükünün bir nebze olsun azaltılması amacıyla küçük esnafımızın kendisi ve çalışanları için ödediği yaşlılık, malullük ve ölüm sigortası primi ile çalıştırdıkları işçiler için ödediği primlerin işveren hisselerinin yarısının hazine tarafından karşılanmasına yönelik bir düzenleme yapılmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile İş Kanununun 39. Maddesinde en geç iki yılda bir belirlenen asgari ücret açısından bir değişiklik yapılmakta ve asgari ücretin satın alma gücünün korunması açısından Asgari ücret tespit komisyonunca yılda bir yılbaşında belirleme yapılması ve belirlenen asgari ücretin her üçüde bir gerçekleşen üç aylık enflasyon oranında otomatikman artırılması düzenlenmektedir.

MADDE 2- Madde ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda en düşük emekli aylığının belirlenmesine ilişkin düzenlenmede değişikliğe gidilmekte ve en düşük emekli aylığı ile asgari ücret arasında bir ilişki kurularak en düşük emekli aylığının yürürlükteki asgari ücretin net tutarı düzeyinde belirlenmesi düzenlenmektedir.

MADDE 3- Madde ile küçük esnaf olarak tanımlayabileceğimiz sadece kendisi çalışan veya kendi dışında bir ila üç işçi çalıştıran esnafın maliyetlerini azaltmaya yönelik bir düzenleme hedeflenmekte ve bu kapsamda olan küçük esnafın sigorta prim yükününün bir kısmının hazine tarafından karşılanmasına yönelik düzenleme yapılmaktadır.

MADDE 4- Yürürlük maddesidir.

MADDE 5- Yürütme maddesidir.

**İŞ KANUNU İLE SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI
KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 22/5/2003 tarih ve 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İş sözleşmesi ile çalışan ve bu Kanunun kapsamında olan veya olmayan her türlü işçinin ekonomik ve sosyal durumlarının düzenlenmesi için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca Asgari Ücret Tespit Komisyonu aracılığı ile ücretlerin asgari sınırları yılda bir belirlenir. Yılbaşında belirlenen asgari ücret üç ayda bir bu aylara ilişkin tüketici fiyat endeksindeki değişim oranında arttırılır.”

MADDE 2- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan “10.000 Türk lirasından” ibaresi “aylığın ödendiği tarihte yürürlükte olan asgari ücretin net tutarından” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 103- (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinden bir ila üç sigortalı çalıştıran işverenlerin 81 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendine göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren hissesinin on puanlık kısmına isabet eden tutar 81 inci maddenin (ı) bendinde belirlenen koşullar çerçevesinde Hazinece karşılanır. Söz konusu sigortalılar için ayrıca 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi gereğince işveren hissesinden beş puanlık kısım hazine tarafından karşılanmaz.

(2) Bu kanunun 81 inci maddenin birinci fıkrasının (j) bendi kapsamındaki sigortalılar için hazine tarafından karşılanan ve malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, beş puanlık kısmına isabet eden tutar, sigortalı çalıştırmayan ve 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki bir ila üç sigortalı çalıştıran özel sektör işverenleri için on puan olarak uygulanır.”

MADDE 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

